

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษารุ่นนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึง การปรับตัวของสตรีวัยหมดประจำเดือน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามแนวคิดทฤษฎี การปรับตัวของรอย (Roy, 1991)

ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้ คือ สตรีวัยหมดประจำเดือน อายุ 45 – 59 ปี ไม่มีประวัติได้รับการรักษา การผ่าตัด หรือเป็นโรคเกี่ยวกับรังไข่และมดลูก หรือไม่มีการตั้งครรภ์ ขณะเก็บข้อมูล อาศัยอยู่ในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี ที่มีชื่อปรากฏในบัญชีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานประจำหมู่บ้าน จำนวน 11 ตำบล

กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มประชากรจาก 11 ตำบล ของอำเภอพิชัย สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ แต่ละตำบลสุ่มหมู่บ้านมาเพียงตำบลละ 1 หมู่บ้าน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) และเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาแต่ละหมู่บ้าน ด้วยวิธีสุ่มแบบมีระบบ (systematic sampling) โดยกำหนด ร้อยละ 20 ของประชากรในหมู่บ้าน (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 38) กำหนดช่วงสุ่ม N/n ได้กลุ่มตัวอย่าง 206 คน วิธีการเก็บมีรายละเอียดดังนี้

1. ตำบลท่าสัก	มี 9 หมู่บ้าน	สุ่มได้หมู่บ้าน	4	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	18 คน
2. ตำบลคารา	มี 5 หมู่บ้าน	สุ่มได้หมู่บ้าน	1	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	14 คน
3. ตำบลไร่ฮ้อย	มี 9 หมู่บ้าน	สุ่มได้หมู่บ้าน	3	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	25 คน
4. ตำบลคอรุม	มี 10 หมู่บ้าน	สุ่มได้หมู่บ้าน	1	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	18 คน
5. ตำบลท่ามะเฟือง	มี 7 หมู่บ้าน	สุ่มได้หมู่บ้าน	2	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	10 คน
6. ตำบลพญาแมน	มี 6 หมู่บ้าน	สุ่มได้หมู่บ้าน	4	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	40 คน
7. ตำบลบ้านหม้อ	มี 7 หมู่บ้าน	สุ่มได้หมู่บ้าน	4	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	12 คน
8. ตำบลบ้านโคน	มี 8 หมู่บ้าน	สุ่มได้หมู่บ้าน	1	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	15 คน

9. ตำบลนายาง มี 7 หมู่บ้าน สุ่ม ได้หมู่บ้าน 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 21 คน
 10. ตำบลนาอิน มี 6 หมู่บ้าน สุ่ม ได้หมู่บ้าน 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 21 คน
 11. ตำบลในเมือง มี 7 หมู่บ้าน สุ่ม ได้หมู่บ้าน 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ตามกรอบแนวคิดของรอย (Roy, 1991) ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของสตรีวัยหมดประจำเดือน ได้แก่ อายุปัจจุบัน อายุที่มีประจำเดือนครั้งแรก อายุที่มีประจำเดือนครั้งสุดท้าย ลักษณะประจำเดือนในอดีต ระยะเวลาที่หมดประจำเดือน อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส

ส่วนที่ 2 แบบบันทึกการตรวจร่างกาย ได้แก่ การเดินของชีพจร อัตราการหายใจ ความดันโลหิต, น้ำหนักและส่วนสูง ความยืดหยุ่นของผิวหนัง และเยื่อบุปลีอกตา จำนวน 6 ข้อ ข้อมูลที่ได้จะใช้แปลผลร่วมกับการสัมภาษณ์ การปรับตัวด้านร่างกายของสตรีวัยหมดประจำเดือน โดยการเปรียบเทียบกับค่าปกติตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย (สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ, 2531, หน้า 50-56 และ ทิพย์รัตน์ มณีเลิศ, 2541, หน้า 7) มาตรฐานวัดเป็นแบบนามบัญญัติ คือปกติ และผิดปกติ

ส่วนที่ 3 แบบประเมินการปรับตัวของสตรีวัยหมดประจำเดือน เป็นแบบการประเมินที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จากการศึกษาตำราและกรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy, 1991) ประกอบด้วยการปรับตัว 4 ด้าน เป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ การปรับตัวด้านร่างกาย 18 ข้อ การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ 10 ข้อ การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ 12 ข้อ การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน 10 ข้อ

ลักษณะคำตอบจากแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคือ

ไม่จริงเลย	หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับการกระทำ หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตัวเอง หรือไม่ตรงกับความจริงที่ได้รับเลย
เป็นจริงเล็กน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการกระทำ หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ตรงกับความจริงที่ได้รับน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง
เป็นจริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการกระทำหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตัวเองบ้าง ตรงกับความจริงที่ได้รับเพียงครึ่งหนึ่ง

เป็นจริงส่วนมาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตัวเองตรงกับความจริงที่ได้รับมากกว่าครึ่งหนึ่ง แต่ไม่ทั้งหมด
เป็นจริงมากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตัวเองตรงกับความจริงที่ได้รับมากที่สุด

การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรง (validity)

ผู้ศึกษานำแบบประเมินการปรับตัวของสตรีวัยหมดประจำเดือนให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ความเหมาะสม ของคำถาม ภาษา และความเที่ยงตรงชัดเจนของเนื้อหา (Content validity) ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลสูติศาสตร์ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีวัยหมดประจำเดือน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy) 1 ท่าน หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้ว ผู้ศึกษานำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปหาค่าความเชื่อมั่น

การหาค่าความเชื่อมั่น (reliability)

หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้ศึกษานำแบบประเมินการปรับตัวของสตรี วัยหมดประจำเดือนไปทดลองใช้กับสตรีที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา จำนวน 30 คน ที่ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (ยูวดี ภาษาและคณะ, 2537, หน้า 127) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

การรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่รับผิดชอบแต่ละตำบล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลพิชัย และสาธารณสุขอำเภอพิชัย เพื่อประสานงานและขอความร่วมมือให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่รับผิดชอบทุกแห่งร่วมเป็นผู้สัมภาษณ์

2. ประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 11 คน ใช้เวลาในการประชุม 3 ชั่วโมง ชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการ แนะนำแบบสัมภาษณ์ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกัน ป้องกันความผิดพลาดในการรวบรวมข้อมูล

3. ประสานงานกับอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เพื่อเตรียมนัดหมายกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด

4. ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ศึกษาและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ ทำการสัมภาษณ์ตามแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล, แบบบันทึกการตรวจร่างกาย และแบบประเมินการปรับตัวของสตรีวัยหมดประจำเดือน ตามลำดับ

5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละวัน มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน แล้วจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows มีขั้นตอนการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล และการตรวจร่างกายนำมาวิเคราะห์ คำนวณโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลคะแนนการปรับตัวในวัยหมดประจำเดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

เกณฑ์การให้คะแนนพิจารณาจากคำตอบที่ได้รับ กำหนดดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก

ไม่จริงเลย (ปรับตัวได้น้อยที่สุด)	ให้ 1 คะแนน
เป็นจริงเล็กน้อย (ปรับตัวได้น้อย)	ให้ 2 คะแนน
เป็นจริงบ้าง (ปรับตัวได้ปานกลาง)	ให้ 3 คะแนน
เป็นจริงส่วนมาก (ปรับตัวได้มาก)	ให้ 4 คะแนน
เป็นจริงมากที่สุด (ปรับตัวได้มากที่สุด)	ให้ 5 คะแนน

ข้อความที่มีความทางลบ

ไม่จริงเลย (ปรับตัวได้มากที่สุด) ให้ 5 คะแนน

เป็นจริงเล็กน้อย (ปรับตัวได้มาก) ให้ 4 คะแนน

เป็นจริงบ้าง (ปรับตัวได้ปานกลาง) ให้ 3 คะแนน

เป็นจริงส่วนมาก (ปรับตัวได้น้อย) ให้ 2 คะแนน

เป็นจริงมากที่สุด (ปรับตัวได้น้อยที่สุด) ให้ 1 คะแนน

3. การวิเคราะห์การปรับตัวในวัยหมดประจำเดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

3.1 วิเคราะห์การปรับตัวโดยรวมและรายด้าน โดยแบ่งคะแนนการปรับตัว เป็น

2 ระดับ ได้แก่

3.1.1 ปรับตัวอยู่ในระดับมาก คือ คะแนนรวมเท่ากับค่าเฉลี่ยและมากกว่า

ค่าเฉลี่ย

3.1.2 ปรับตัวอยู่ในระดับน้อย คือ คะแนนรวมน้อยกว่าค่าเฉลี่ย

3.2 การวิเคราะห์การปรับตัวรายด้าน โดยแบ่งคะแนนการปรับตัวเป็น 5 ระดับ

ได้แก่

น้อยที่สุด 1.00 – 1.55 คะแนน

น้อย 1.56 – 2.55 คะแนน

ปานกลาง 2.56 – 3.55 คะแนน

มาก 3.56 – 4.55 คะแนน

มากที่สุด 4.56 – 5.00 คะแนน

3.3 ทดสอบความแตกต่างของการปรับตัวในวัยหมดประจำเดือนของกลุ่มตัวอย่างรายด้านและโดยรวม ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอ และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีประจำเดือนแล้วเกิน 1 ปี ทดสอบหาค่าความแตกต่างโดยใช้ค่าทีแบบอิสระ (unpaired t-test)